

Una obra monumental

Una de les raons per les quals el llibre més rellevant de Montserrat Roig (1946-1991) és *Els catalans als camps nazis* és perquè resulta irreplicable, ja que la majoria d'aquells testimonis de primera mà s'haurien perdut si ella no els hagués recollit. A mitjans dels anys setanta, en plena dictadura i sense les facilitats que brinda internet, va viatjar, es va documentar i va escriure una obra monumental i perdurable. Avui en dia, quan l'adolescència es prorroga de manera indefinida, sobta que acabés el llibre als trenta anys, i que mentre l'escrivia tingués el segon fill. L'any següent, quan es va publicar, Montserrat Roig va obtenir el premi Sant Jordi amb la novel·la *El temps de les cireres*. Mentrestant, treballava com a periodista i encara trobava temps per implicar-se en moviments socials.

Els catalans als camps nazis (ara recuperat per Edicions 62) està escrit en uns anys en què el desconeixement sobre la deportació era general. La feina de Montserrat Roig va ser pionera, tant en termes estadístics i històrics com en l'àmbit personal. Aquells deportats no només havien viscut un infern, sinó que després de la guerra no havien pogut tornar a casa, ni havien rebut mostres de solidaritat del seu país. Al camp de Mauthausen, on van perdre la vida les dues terceres parts dels deportats, els republicans duïen el triangle blau dels apàtrides perquè el franquisme els havia abandonat a la seva sort. Com escriu Rosa Toran a la introducció del llibre: "Recollir veus, guiar-les i respectar els silencis re-

queria altes dosis de sensibilitat, persistència, tacte, paciència i flexibilitat". Neus Català ho va reconèixer: "Montserrat Roig és la persona que més ha sabut treure no sols el que era, que ningú s'ho pot imaginar, sinó també el que sentíem. Ella va arribar a comprendre el que havíem patit". No és estrany que, en una carta recollida en el llibre, Montserrat Roig reconegui que somiava sovint crematoris i cadàvers.

Un dels testimonis més estimats per Montserrat Roig va ser el del manresà Joaquim Amat-Piniella, autor de la novel·la *K.L. Reich*, que va morir mentre ella escribia el llibre. En una carta que li va adreçar, Amat-Piniella li demanava "que la feblesa i la bona fe no us facin a vosaltres el mal que ens van fer a nosaltres". La bona fe de Montserrat Roig és inqüestionable, i costa no veure-la com una virtut. En canvi resultaria fora de lloc parlar de feblesa. *

Montserrat Roig
va ser periodista,
novel·lista, mare i
activista social
FERRAN SENDRA

A

A mitjans dels anys setanta, en plena dictadura i sense les facilitats que brinda internet, Roig va viatjar, es va documentar i va escriure una obra monumental i perdurable

TRUQUEN! ARNAU PUIG

La nova teoria dels quanta

El títol no és cap pretensió sinó el resultat d'una profunda reflexió. Els quanta és la definició del no definit; els quanta és aquella realitat que només és perquè és constantment operativa i permet totes les possibilitats, possibilitats que són actives mentre no hi ha definició d'objectius concrets però sí possibilitats que es paralitzin les realitats quàntiques –les indefinides però presents i actives– quan a la plaça comenci a ser definitori allò que actualment en diem fets o realitats. Quan aquestes comencen a definir-se totes les altres possibilitats s'esmunyen i comença la

uniformitat deformadora de la realitat. Si diem que és la plaça del Rei, pensem que no hi cap rei més; si diem que és la plaça de la Constitució, pensem també que és molt difícil que s'hi pugui constituir quelcom que no sigui constituent. Si diem que és la plaça de la República potser la cosa pot quedar una mica oberta atès que la re-pública implica tota mena de qüestions susceptibles de debat; però és que potser que hi ha coses, objectes, necessitats particulars que no necessiten ni debat ni consens perquè són pròpies, privatives de qui se'n serveix o en té necessitat d'utilitzar. Els quanta ho ad-

meten tot, però produint-se, fent-se una realitat que no entorpeixi o impedeixi altres realitats.

Els quanta són llocs operatius sense matèria; són una plaça pública –lloc, indret, espai, temps– al centre de la qual no hi ha res i tot hi pot passar sense que en realitat hi passi res de concret perquè quan es concreta que hi passa quelcom de concret, aleshores ja no és un lloc obert, sense contaminació, sinó un lloc possessionat, posseït per algú o per una estructura que s'hi imposa. Pensem que darrerament moltes coses estan començant a les places. *

Opinió